

Meninger

Død over plogerne!

Atter en gang er snøen kommet, slik at en hær av skiløpere kan rykke ut og ploge den vekk igjen fra alle Markas bakker.

Kronikk
Simen Sætre

Mosjonist i kondomdress

Endelig snø. Skiforet nærmer seg, fjon for fjon. Man venter, sjekker apper, leser i Facebook-grupper, kan man gå på ski nå? Og like sikkert vil det skje igjen, som alle år før.

Straks snøen har lagt seg og skiløypene kjøres opp, inntar plogerne marka. De vil ploge seg gjennom hver eneste bakke, skrape all snø vekk og ikke gi seg før de kommer ned på grus, steiner og små tuster av tørt gress som de ploger ut over løypene.

En eneste ploger er nok med de vintrene vi har nå. Egentlig bør man holde skiforet hemmelig for dem.

Estetisk frastøtende

Ingen ekte skiløper ploger. Ekte skiløpere kjører bakkene rett ned, kanskje med en liten skrens eller telemarksving, mens de roper «tjo-hei!», «hei hvor det går!» eller lignende. Av riktig gode skiløperne kan man av og til høre at de nynner på «vinter og sne, en skiløper farer av sted» når de passerer.

Plogging står i grunnleggende motsetning til skiløpingens natur. Skiløping

handler om å ta seg raskt fremover ved hjelp av ski. Plogging er det motsatte, å hindre at man tar seg raskt fremover ved hjelp av ski.

Plogging er estetisk frastøtende. Plogestillingen kjennetegnes av de skrevende beina, som stilles mot hverandre i en kalvbeint positur, samtidig som overkroppen bøyes frem lik en hund som gjør fra seg.

Denne stillingen fryses, mens hofte, lår og legger forsøker å legge press mot underlaget i en motsatt V-stil, slik at skiene lager en øredøvende lyd mot snøen.

Imens står plogeren med armene ut til alle kanter, forlenget av stavene, slik at kroppen antar en amobeaktig form.

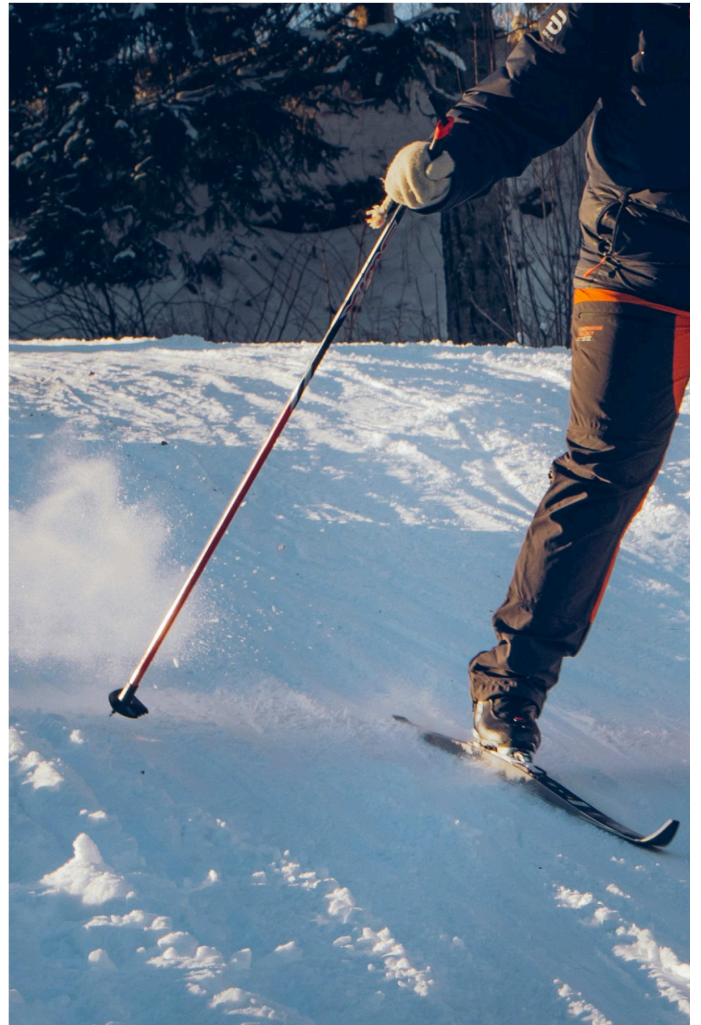
Gaper mens de ploger

Man kan ofte se at plogerne gaper mens de ploger. Blikket er tomt, stivt og fylt av redsel. Plogerne kan ofte avgi skingrende lyder, som «uuuuææææ», «aaaaaa» eller «000000», slik at de skremmer andre skiløpere, for ikke å snakke om hunder, rådyr, harer, rev og mus.

Enkelte plogere kan rope så høyt, sies det, at de vekker bjørner som ligger i vinterdvale flere mil unna.

Ingen vet hvem som fant opp ploggingen. For andre teknikker kjenner vi opphavsmannen. Jan Bokløv fant opp V-stilen, Bill Koch fant opp skøytingen, Johannes Høsflo Klæbo fant opp den spesielle teknikken der man hopper opp bakkene som et lite dyr, men ploggingens far kjenner ingen.

Dette er det gode grunner til, ploggingens far var trolig bygdas reddeste men-

Ingen ekte skiløper ploger, mener Simen Sætre, mosjonist i kondomdress.

Foto: Marte Gundersen

neske. Kanskje skjedde det ved et uhell, på et skirenn, for eksempel, der ploggingens far kom helt sist, så lenge etter de andre at arrangøren glemte å spørre hva han het.

Kanskje lever han i dag, men er så skamfull at han har fått slettet navnet sitt fra hele internett.

Egoismen styrer dem

Det vi vet, er at ordet «ploge» har samme opprinnelse som å pløye. Plogeren står altså, *literally* som de unge sier, og pløyer opp løypene.

I tusener av år ble det aldri ploget. Skiene var lange og tunge, løyper var ikke brøytet, og hvis man ville bremse, brukte man en stor stav.

Siden kom hælbindingen, demonstrert av Sondre Norheim fra Morgedal. Når skiene ble festet ved hælen, kunne man presse skiene hardere mot underlaget.

Det var imidlertid først i de senere tiår at løypekjørerne sluttet å sette spor i bakkene og la til rette for skiteknikkens syndefall.

Det er en misforståelse av plogerenes drives av forsiktighet, det er egoismen som styrer dem. Plogeren fristes til å ploge ut fra tanken om at han ikke skal kjøre den samme bakken to ganger. Hva som kommer etter, bryr plogeren seg lite om, han lever i nuet og snur seg aldri tilbake. Ploggingen er slik et eksempel på allmenningens tragedie. Plogerens kort-siktige vinning fører til langsiktig skade, idet hver plogers handling utarmer den felles ressursen, skiløypa.

Fine klær og dyre ski

Det grunnleggende problemet er at Oslo-folk ikke kan gå på ski. Slik det også forholder seg med bergensere og fotball, er det mye snakk, men magre resultater.

Informasjon

Aftenpostens debattredaksjon
Debattredaktør: Erik Tornes
Adresse: Aftenposten, Debatt,
Boks 1178, 0107 Oslo

Kronikker/debattinnlegg på nett

aftenposten.no/meninger
Aftenposten returnerer ikke artikler som blir sendt på papir.

Kronikk

E-post: kronikk@aftenposten.no
Kronikk: maks 6000 tegn inkl. mellomrom. Legg ved portrettfoto.

Debatt

E-post: debatt@aftenposten.no
Hovedinnlegg: 3000 tegn inkl. mellomrom. Legg ved portrettfoto. Kortinnlegg 400-1500 tegn.

Ekte skiløpere viser sin klasse i to ting, de går aldri fiskebein, og de ploger aldri. Bakker skal forseres rett frem, om man så må dra seg opp etter armene. Oslo-folk derimot, går ut i fiskebein bare ved synet av en bakke.

Oslo-folk smykker seg med de fineste skiklær, ofte i prangende farger som rødt, turkis og rosa. De kjøper dyre ski, etter å ha blitt smigret av sportsbutikkens ekspeditører. De får skiene preppet med dyre preparater, slik at de får fantastisk glid og må ploge enda mer. Slik får de seg en skitur før føret blir ploget vekk igjen.

Skiføret i Marka står dermed overfor trusler: klimaendringene og plogingen. Klimaet er det ikke mulig å gjøre noe med, men hvis alle gode krefter forenes, kan vi fortsatt redusere den menneskeskapt plogingen med to grader.

Blir hengt ut til spott og spe
Jeg kommer fra Ringsaker. Der kan folk gå på ski. Ingen i Ringsaker går fiskebein. For barna blir kjønnsmodne, vet de at ploging er helligbrøde. Du vil aldri se noen fra Ringsaker ploge, i hvert fall ikke fra Nordre Ringsaker. Ikke på Brøttum, ikke i Lismarka, ikke i Mesnali.
Hvis du drar til Åsmarka og begynner

å snakke om ploging, vil folk se dumt på deg, de aner ikke hva det er. I Ringsaker blir ploging slått hardt ned på.

Plogere blir hengt ut til spott og spe, og gjerne med navn og bilde i avisen.

Plogerne blir skilt ut av samfunnet og må bo alene i små koirer i skogen, der de lever av sopp og bær. Folk oppsøker dem om natten og brekker skiene deres, sies det. Det vil si, dette sies ikke egentlig, men noen burde ha sagt det. Helt usant kan det vel heller ikke være, det har faktisk stått i avisen - ja, du leste det jo nettopp.

Helt nord i Ringsaker, på Sjusjøen, kan man av og til støte på en og annen ploger. Det er Oslo-folk som har kjøpt seg hytte for å flykte fra Osloomarka, der skiføret er ploget vekk.

Det grunnleggende problemet er at Oslo-folk ikke kan gå på ski

Skattetallene som mangler

Debatt

Lars Titland

Lugano, Sveits

«Who Pays for Britain?» ropte The Sunday Times mot leseren 17. november 2013. Analysen, med tall fra HM Revenue & Customs (HMRC) og konsulenter i BDO, skapte debatt. HMRC har siden vist andelen av total inntektsskatt skattyterne over tid bidrar med, i «Table 2.4 Shares of total income tax liability».

Tallseriene avslører noen hardtslående realiteter: En stor andel av offentlige tjenester betales av en liten gruppe skattytere. De 5 prosentene av skattyterne med høyest inntekt bidro med halvparten av total inntektsskatt til HMRC i 2022/23 (senere tall er anslag).

Den øverste prosenten betalte nesten 29 prosent av all inntektsskatt, opp fra 11 prosent i 1976. Naturligvis fordi de tjente mest, og alle bidrag er viktige - men så var det proporsjonene, da. At dette er kraftfull politisk ammunisjon, er åpenbart.

Merkverdig

Jeg har bodd utenfor Norge siden 1990-årene og abonnerer på en håndfull norske og engelske aviser. Mitt inntrykk er at skatt får mye mediedekning i Norge. Det er nok etterspørselsdrevet: Folk klikker på skattelister, og redaktørene tilpasser stoffet. Der engelske medier ofte bruker tall fra tabell 2.4, skrives det i Norge stort sett om de høyeste formuene, hvor mye eller lite disse skattyterne betaler i prosent av sin inntekt eller formue, og hvordan man best regner på de tallene.

Undersøkelser indikerer at skattetrykket i Norge siden 1972 har ligget stabilt på om lag 44 prosent av fastlands-BNP, uavhengig av hvem som har regjert. Da blir gjenværende diskusjon lett dominert av «omfordeling», «ulikhet» og «spleiselag».

Hva mangler? Tall som oversiktlig viser hvor stor andel av spleiselaget skattyterne med høyest inntekt har bidratt med over tid, pr. prosentil. Det skrives det fint lite om. Med så mange årsverk dedikert til «skatt» er dette merkelig.

Politikere gir ikke Statistisk sentralbyrå i oppgave å publisere tallseriene. Forskerne analyserer «skatt» på sin frie måte. Og, godtfolk ved Økonomisk Institutt, SSB og Finansdepartementet: Gjennomsnittlig skatt relativt til bruttoinntekt eller til nettoformue viser ikke det samme.

Nokså friskt

SSB deltar proaktivt i debatten: Forskere ved SSB synes for eksempel at et inntektsmål som inkluderer profit som blir igjen i bedriften, vil være «en mer korrekt måling av eierinntekten». Det er nokså friskt. I dette «egyptiske mørket» fylles ordskiftet dermed med overskrifter som «SSB-forskere: Det er de aller rikeste som betaler minst skatt i Norge». Er det faktisk slik? Eller har Norge vært et spleiselag i mange år, men der deltagerne alene ble vurdert ut fra evne og ikke også andelen de bidro med?

Enkelte har allikevel forsøkt å belyse dette poenget. Tankeskien Civita kunne i 2013 fortelle at «De under 4 prosent av den voksne befolkningen med inntekt over 1 million. kroner betaler mer skatt enn alle i den nedre halvdel på inntektsskalaen til sammen».

Investeringsdirektør Robert Næss anso i 2018 at de 18 prosent rikeste betalte halve Norges personskatt, men han måtte grave seg ned i statistikken for å isolere sine tall (Finansdepartementet sammenstilte noe lignende i 2019).

Da advokat Marianne Killengreen analyserte statistikk i 2017, trakk hun i et innlegg i DN blant annet på SSBs tabell 07006. Analysen indikerte at de 11 prosentene med bruttolønn over 750.000 kroner betalte hele 41 prosent av den samlede inntektsskatten. Hun ble iredrettsatt av en professor ved NMBU som insisterte på at bidraget jo måtte sees i lys av størrelsen på skattyterens inntekt, og at «Desse aggregerte tala gjev ikkje grunnlag for troverdige fordelingsanalysar». I september 2020 skrev jeg til de tre ansvarlige for SSBs tabell 07006. Jeg vedla HMRCs tabell og spurte om de kunne hjelpe meg å isolere lignende tall for Norge. Jeg hørte aldri fra dem.

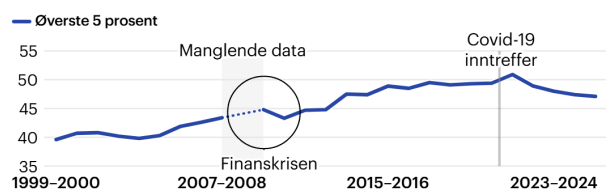
Minner om kampanjer

Mye som presenteres fra SSB, NHHs Senter for skatteforskning eller NMBUs Skatteforsk-senter, overlapper i innhold, og noen ganger minner budskapene meg mer om kampanjer enn om forskning. Jeg tror avislesere aner at «noe» ikke er helt som det burde være på dette området. Det handler nok om en blindsoner i fagmiljøene mer enn bevisst mørklegging, selv om den daværende SSB-direktøren i 2017 mente at byrået selv bør få vurdere i hvilken grad de besvarer følsomme samfunnsprosmål.

En norsk versjon av HMRCs tabell 2.4 vil styrke forskeres integritet hva angår åpenhet og objektivitet og dempe et inntrykk av aktivisme.

Hvem betaler for Storbritannia?

Prosentvis andel av inntektsskatt for de 5 prosent av skatteyterne med høyest inntekt. Basert på inntekt før skatt.

Grafikk: Martin Sollien (data@aftenposten.no) • Kilde: Storbritannias regjering